

Kategorizace prací jako bič na zaměstnavatele?

Kategorizace prací je preventivní nástroj, kterým se komplexně hodnotí míra zátěže organismu zaměstnance při výkonu práce rozhodujícími faktory pracovního prostředí, jehož výsledkem jsou přijatá opatření k ochraně zdraví zaměstnanců.

Jednoznačně je povinností zaměstnavatele „provést“ kategorizaci prací, resp. zařadit práce do jedné ze čtyř kategorií. Kategorie první a druhá je tzv. neriziková kategorie, naopak třetí a čtvrtá je riziková kategorie (jsou překračovány hygienické limity). Kategorizují se práce, při nichž jsou zaměstnanci vystaveni působení následujícím faktorům pracovního prostředí:

- prach
- chemické škodliviny
- hluk
- vibrace
- neionizující záření a elektromagnetické pole
- fyzická zátěž
- pracovní poloha
- zátěž teplem
- zátěž chladem
- psychická zátěž
- zraková zátěž
- biologické činitele
- práce ve zvýšeném tlaku vzduchu

A jak to bylo s kategorizací prací v Moravskoslezském kraji v roce 2018? Náš krásný kraj je výrazně průmyslovým krajem, kde má stále významné zastoupení hlubinná těžba černého uhlí (přestože jsou některé závody již v útlumu a těžba uhlí v nich neprobíhá), koksárenství, výroba surového železa, oceli, slévárenství, těžké strojírenství, chemický průmysl, farmaceutický průmysl, výroba plastů, ale také automobilový průmysl a na tento průmysl navazující výroba a montáž dílů. Zejména v rozvíjejících se průmyslových zónách přibývají montážní závody se svými specifickými zdravotními riziky.

Moravskoslezský kraj má v rámci ČR nejvyšší počet zaměstnanců zařazených do rizikových kategorií. V roce 2018 pracovalo v rizikové práci v ČR 514 628 osob, v MS kraji to bylo 99 033 osob, což představuje 19,2 %. Z uvedeného počtu osob zařazených do rizika v MS kraji je 25 198 žen.

Z hlediska možného ohrožení zdraví není důležitý pouze počet osob zařazených v rizikové kategorii, ale také druh a počet faktorů pracovního prostředí, kterému jsou osoby v rizikové práci exponovány. Dominantním faktorem pracovního prostředí

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě

Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava

Tel: 595 138 111, Fax: 595 138 109

podatelna@khsova.cz, www.khsova.cz, ID datové schránky: w8pai4f

v MS kraji nadále zůstává hluk – 37 %, následují fyzická zátěž/lokální svalová zátěž – 19 %, vibrace – 15 %, prach – 10 %, pracovní poloha – 7 % a biologické činitele 3 %.

Také v roce 2018 byly předkládány zpracované kategorizace prací, které především upravovaly stávající stav na pracovišti v důsledku např. instalace nové technologie nebo nárůstu expozice, či díky nové objektivizaci rozhodujícího faktoru pracovního prostředí. Zaměstnavatelé jsou povinni pravidelně měřením zjišťovat a kontrolovat faktory pracovního prostředí. V rámci výkonu státního zdravotního dozoru na pracovištích zaměstnavatelů bylo kontrolou zjištěno 101 „hříšníků“, kteří neprovedli kategorizaci prací. Samozřejmě se jedná o závažné porušení zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, v platném znění, konkrétně pak paragrafu 37. Takovéto porušení je trestáno pokutou.

Zaměstnavatel musí ochranu zdraví zaměstnanců pracujících v rizikové práci zajišťovat řadou postupů a opatření. Uplatňuje se zde organizační opatření (bezpečnostní přestávky, střídání prací - řízená rotace), technické opatření (provedení odhlučnění, úprava pracovního místa) tak také náhradní opatření (poskytnutím osobních ochranných pracovních prostředků). Jako hlavní povinnost zaměstnavatele, která se váže na zpracovanou kategorizaci prací, je zajištění a provádění pracovnělékařských služeb, tj. provádění např. vstupních a periodických lékařských prohlídek u zaměstnanců k posouzení zdravotního stavu ve vztahu k práci. Smyslem všech výše uvedených nástrojů je předcházet vzniku nemoci z povolání.

Z pohledu orgánu ochrany veřejného zdraví je kategorizace prací především nástroj preventivní, nikoliv sloužící jako bič na zaměstnavatele. A jak vnímáte kategorizaci prací Vy?